

Rapport 2010:115

Arkeologisk utredning och förundersökning i form av schaktövervakning

Högspänningskabel Linghem-Gistad

Linghem-Gistad
Vårdsberg och Törnevalla socknar
Linköpings kommun
Östergötlands län

Marie Ohlsén och Olle Hörfors

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Högspänningskabel Lingham-Gistad

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Tidigare undersökningar	5
Syfte och frågeställningar	5
Metod och dokumentation	5
Schaktsträckningar och åtgärdsplan	7
Område 1	7
Område 2	7
Område 3	9
Område 4	11
Område 5	13
Område 6	13
Område 7	15
Område 8	15
Resultat och tolkning	15
Referenser	18
Tekniska uppgifter.	19
Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar.	20
Bilaga 2. Ritningar	21

Omslagsbild: Från område 4 och fram till område 8 följde högspänningskabeln en mindre lokalväg löpande parallellt med stambanan, här område 6 uppe på höjden sett från Rydsätter. Foto Olle Hörfors 2010.

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N   F Ö R   A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

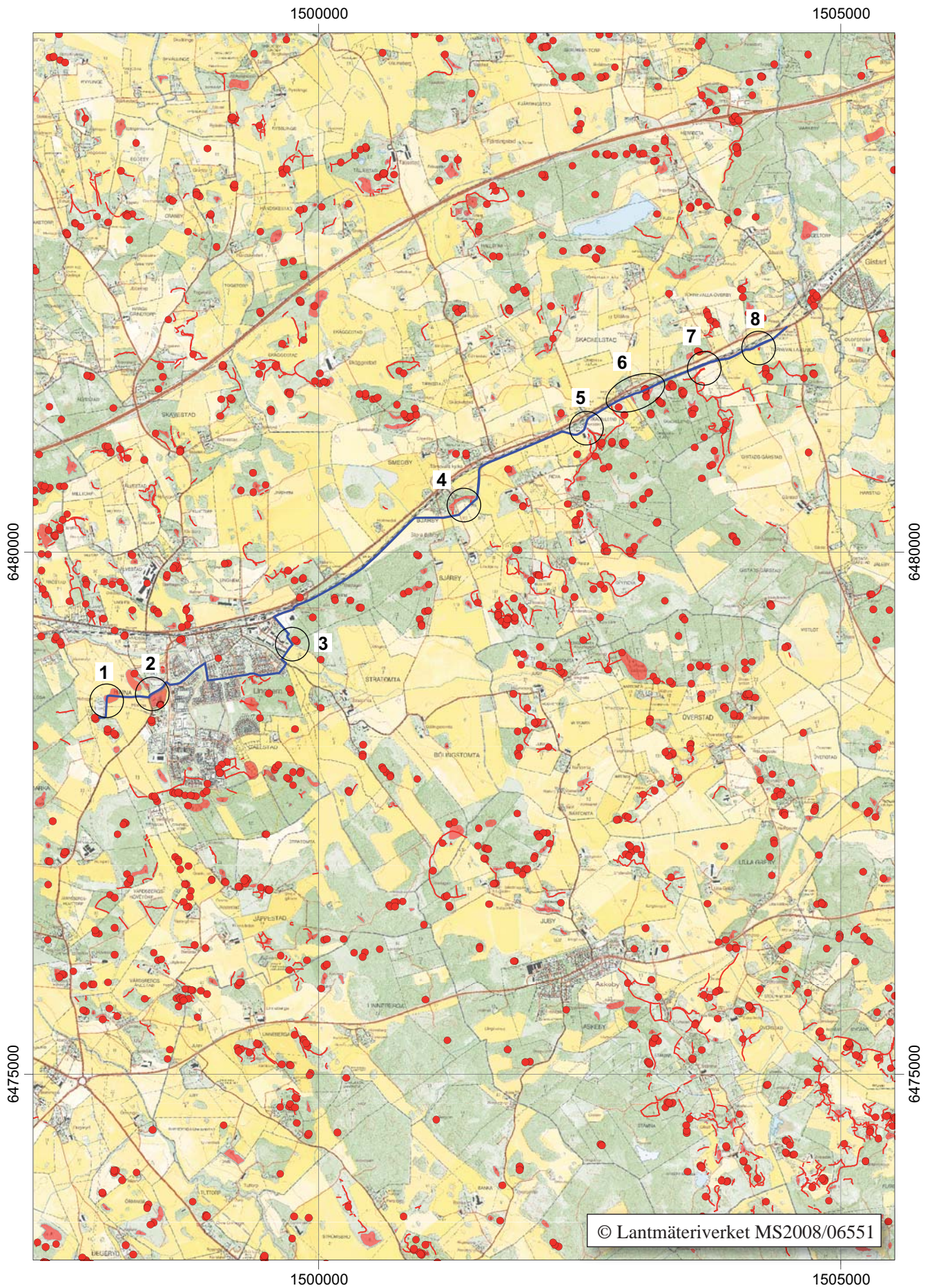
I samband med nedgrävandet av en högspänningsledning mellan Lingshems och Gistads samhällen i Vårdsbergs och Törnevalla socknar utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning och flera arkeologiska förundersökningar i form av antikvariska kontroller.

Utredningen visade att det på åtta platser fanns risk att fornlämning skulle kunna beröras av arbetet och rekommenderade att en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll skulle genomföras i fem fall och fältbesiktningar utföras vid tre tillfällen.

Endast i ett fall, område 4, framkom lämningar av arkeologiskt intresse. Söder om RAÄ 207, ett större järnåldersgravfält där också tidigare boplatzlämningar påträffats, framkom sammantaget 12 anläggningar. Av dessa var hälften mörkfärgningar och stolphål som kunde förknippas med det strax norr om sträckningen belägna gravfältet. Sex anläggningar tolkades som stendiken. Igenfyllda markeringar av äldre parcellindelning av åkermarken, delvis möjlig att spåra på äldre lantmäterikartor.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med fornlämningar, schaktsträckan (blå) och de åtta aktuella undersökningsområdena markerade. Skala 1:50 000.

Inledning

I samband med förläggningen av en ny högspänningskabel mellan Linghems och Gistads samhällen i Linköpings kommun genomförde Östergötlands länsmuseum flera arkeologiska förundersökningar i form av schaktövervakning. Uppdragsivare var Tekniska Verken i Linköping som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Fältansvariga arkeologer var Mattias Schönbeck och Marie Skoglund (numera Ohlsén) från Östergötlands länsmuseum. Den senare har också författat en del av rapporten. Resten av rapporten är sammanställd av antikvarie Olle Hörfors, från samma institution.

Områdesbeskrivning

Högspänningsledningens sträckning var planerad att sträcka sig från elstationen M8 väster om Linghems samhälle samt genom detta för att sedan huvudsakligen förläggas till södra utkanten av gamla E4:an och stambanan fram till Kumla, strax väster om Gistads samhälle. Vid Reva söder om Törnevalla kyrka samt vid Rydsätter strax öster om Reva var ledningen planerad att gå i bågar söderut för att undvika bebyggelse.

Törnevalla socken är belägen i övergångsbygden mellan den rena slättbygden i nordväst och skogsbygden i sydöst, mitt mellan länets stora städer, Linköping och Norrköping. Det centrala läget understryks av att socknen genomkorsas av såväl stambanan som E4:an och dess föregångare Riksettan tillika gamla E4:an. Törnevalla socken är en av de allra fornminnesrikaste i Östergötland och därmed även i hela landet sett till antal registrerade fornminnen i FMIS-registret. Detta beror inte minst på att blandbygden kombinerar de förmodligen höga befolkningstal under forntiden som slättbygden haft med den höga bevaringsgrad av fornlämningar som de mer hagmarks- och skogsmarkspräglade bygderna i sydöst har. I Törnevalla betyder detta att i stort sett alla ur åkermarken uppstickande höjdparter är fyllda med gravfält från äldre och yngre järnålder samt enstakastensättningar samt odlingslandskap i form av fossil åkermark och stensträngar. Dateringarna av lämningarna ligger oftast i äldre järnålder.

Ortnamnsskicket i den närmaste omgivningen med efterleder på –stad och –by som Smedby, Skäggestad, Skavestad, Skackelstad, Tärnestad, Bjärby med flera

Figur 3. Ög 221 rest på Revagravfältet. Foto Olle Hörfors 1999.

talar liksom gravfälten för att området fått fast bebyggelse inom nuvarande bytomter senast under yngre järnålder. De flesta av byarna med sådana namn har också närliggande gravfält från motsvarande period.

Vid Törnevalla kyrka har ursprungligen fyra runstenar stått. Av dessa står en, RAÄ 218 eller ÖGL 222 fortfarande kvar vid kyrkan. Denna har texten *"alir resti stain thisa iftir dräng sun ögir felaga sin"* eller *Alir reste denna sten efter Dräng Ögirs son sin gillesbroder*" Det brukar anses att Törnevalla därmed haft ett handelsgille liksom Bjälbo och Sigtuna, de enda andra orter med runstenar där ett handelsgille är omnämnt. Bilden på stenen visar ett skepp som kommer seglade med ett kristet kors som mast, vilket stämmer väl med ett tidigmedeltida handelsgilles uppgifter, att befrämja handel och kristendomens spridande. I fornlämning RAÄ 218 ingår dessutom ett fragment av en sönderslagen runsten som enligt en tidigare avbildning haft texten *"suin satti stain thisa iftir farteghn"* Sven satte denna sten efter Fartegn. Fragmentet finns inmurat i kyrkogårdsmuren. En runsten, RAÄ 63 (Ög 223) är idag rest vid ett mindre gravfält (RAÄ 54), väster om kyrkan. Denna har texten *"Torsten reste denna sten efter Torer sin måg"*.

Den sista av Törnevallastenarna är idag rest på gravfältet RAÄ 205 vid Reva, på andra sidan järnvägen från kyrkan sett. Den har nummer RAÄ 205:2 eller ÖGL 221. Den har texten *"Öyindr raivisti stein þannsi æftiR Danska, faður sinn, bonda goðan"* eller *"Önd reste denna sten efter Dansk sin fader en god bonde"*.

Tidigare undersökningar

I närområdet till de i denna rapport utpekade områdena 1, 2 och 3 har arkeologiska utredningar etapp 1 genomförts år 1993 av Lars Z Larsson (L Z Larsson 1993a och 1993b). Vid dessa har bland annat flera boplatser och lämpliga boplatsslägen pekats ut. Här ingår RAÄ 282, Törnevalla sn, intill område 1 i denna rapport och RAÄ 281, Vårdsbergs sn, strax norr om område 2 i denna rapport. Det utpekade eventuella boplatssläget ligger sydväst om RAÄ 34, Törnevalla sn.

Sydväst om RAÄ 207, Törnevalla sn, som ingår i område 4, genomförde Martin Skjöldebrand en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 år 1993. Anledningen var att en ny matarväg fram till Stora Bjärby behövde byggas efter Banverkets ombyggnad av trafikplatsen sydväst om Törnevalla kyrka. Vid utredningen framkom lämningar i form av två stensamlingar, en del av en trolig stensträng samt ett stenbämngt område som bedömdes kunna vara utkanten av en grav (Skjöldebrand 1993). Norr om RAÄ 207, Törnevalla

sn, utfördes också en antikvarisk kontroll i samband med uppsättandet av ett nytt elskåp 2001 (Österström 2001). Inget av arkeologiskt intresse påträffades vid detta tillfälle.

Två arkeologiska utredningar genomfördes 1988 i området mellan Rydsätter och Lövsätter i anslutning till område 5 och 6 i denna rapport (Nydolf 1988a och 1988b). Ett flertal schakt upptogs och flera tidigare okända boplatslämningar upptäcktes. I närheten av område 5 inregistrerades RAÄ 328, Törnevalla sn, där skärvig sten, kol och förhistorisk keramik påträffades och RAÄ 330, samma socken, där en härd och en grävd ränna dokumenterades.

Mitt mellan Rydsätter och Lövsätter inregistrerades RAÄ 327, en boplatz med osäker utsträckning. Här påträffades i två olika sökschakt, kolfläckar, en härd, ett osäkert stolphål, en skärva förhistorisk keramik, bränd lera och skörbränd sten. En vid samma tillfälle genomförd fosfatkartering visade förhöjda värden i åkermarken norr om RAÄ 154.

I samma område genomfördes också en antikvarisk kontroll i samband med utplacering av elstolpar och grävning av ledningsschakt 1989 (Borna 1989). Ett flertal schakt grävdes, de flesta utan att något av arkeologiskt intresse påträffades. I det schakt som grävdes inom RAÄ 327 framkom dock en härd, kol och en möjligt stolphål.

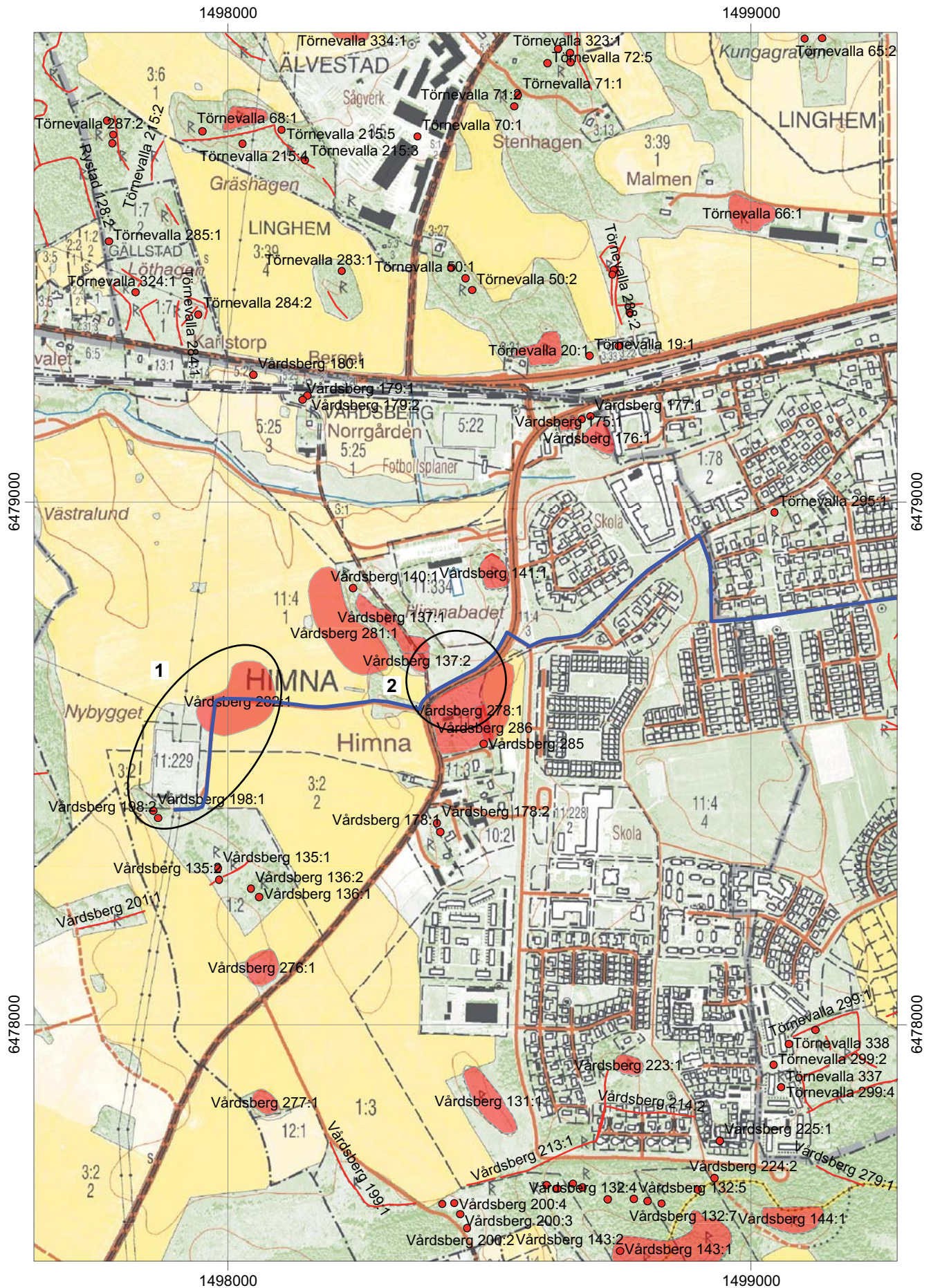
Syfte och frågeställningar

Den arkeologiska utredningen och förundersökningen hade till syfte att fastställa om fast fornlämning berördes av de två arbetsföretagen. Om fast fornlämning framkom skulle om möjligt schaktsträckningen justeras så att fornlämningarna inte kom till skada. Eventuella framkomna lämningar skulle beskrivas till karaktär, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet samt om möjligt dateras.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska utredningen bestod av en genomgång av de kända fornlämningarna längs sträckorna. Utifrån läget på dessa samt utifrån den tänkta exploaterings karaktär, grävning av nytt schakt, grävning i gammalt schakt, grävning i befintlig vägbank eller grävning genom tidigare oexploaterad mark gjordes en bedömning av vilken nivå av åtgärd som var nödvändig på de olika sträckningarna. I en del fall bedömdes att inga vidare åtgärder var nödvändiga, medan i andra fall arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning eller sökschaktning genomfördes.

De lämningar som framkom ritades i profil i skala 1:20 och i plan i samma skala.

Figur 4. Område 1 och 2 markerade på digitala Fastighetskartan. Högspänningskabeln markerad med blått. Skala 1:10 000.

Schaktsträckningar och åtgärdsplan

Högspänningsledningens sträckning var planerad att sträcka sig från elstationen M8 väster om Linghamers samhälle samt genom detta för att sedan huvudsakligen förläggas till södra utkanten av gamla E4:an och stambanan fram till Kumla, strax väster om Gistads samhälle. Vid Reva söder om Törnevalla kyrka samt vid Rydsätter, strax öster om Reva, var ledningen planerad att gå i bågar söderut för att undvika bebyggelse.

Längs sträckan pekades åtta områden ut där högspänningsledningen skulle kunna komma att beröra fornlämning.

Område 1

Område 1 var beläget invid elstationen M8 väster om småhusbebyggelsen i Lingham. Söder om järnvägsstationen ligger RAÄ 198, Vårdsbergs sn, som utgörs av en skålgropsförekomst och en rest sten. 150 m norr om denna finns RAÄ 282, Vårdsbergs sn, en boplats

registrerad i samband med en arkeologisk utredning etapp 1, 1993 (L Z Larsson 1993a).

Ledningen var planerad att dras norr om RAÄ 198 och invid ett äldre kabelschakt som följer en mindre väg. Vägen passerar genom RAÄ 282 där den svänger österut.

Arbetet planerades stå under antikvarisk kontroll i form av schaktövervakning på den sträcka där den passerade RAÄ 282.

Område 2

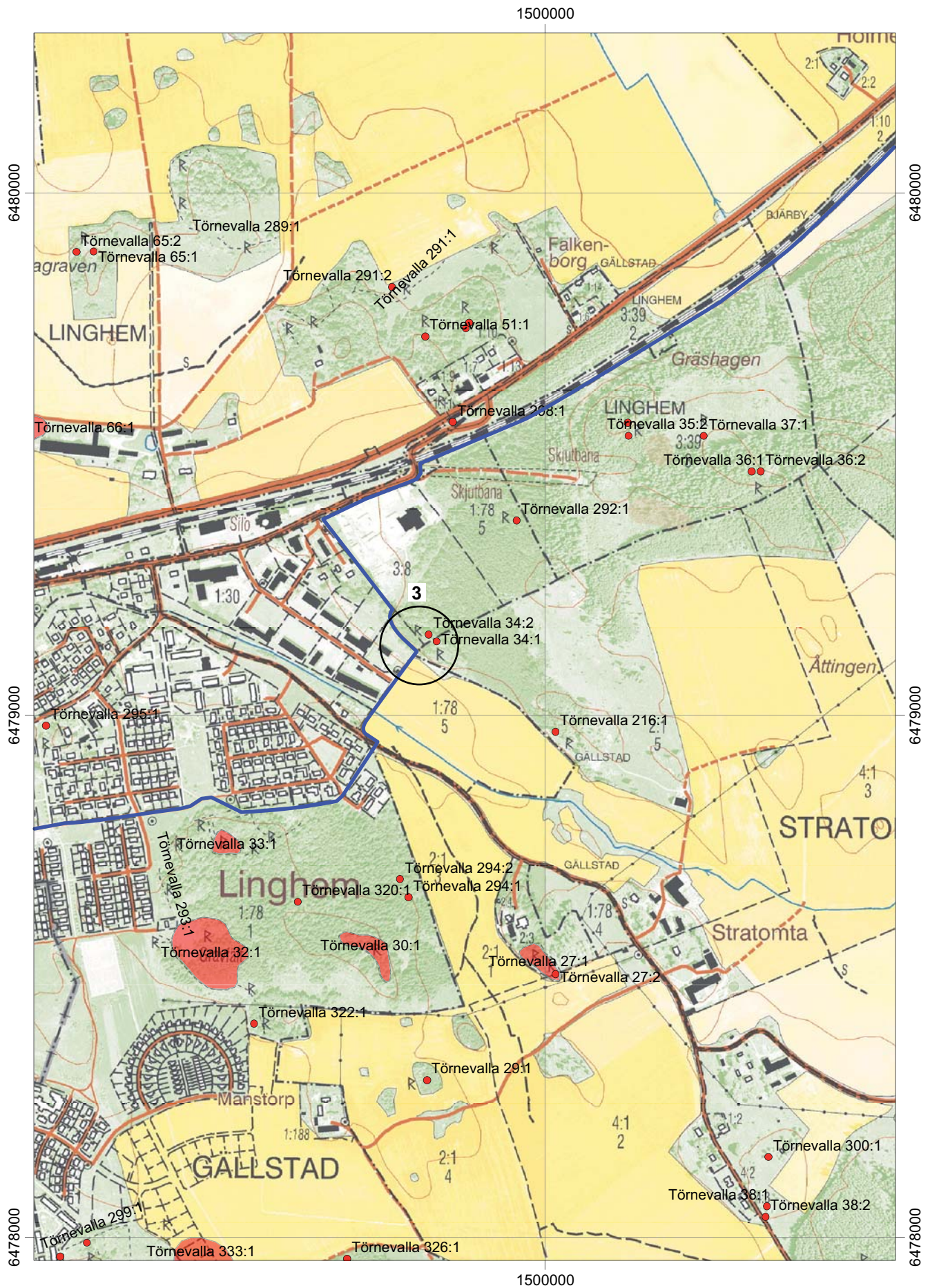
Område 2 utgjordes av kabelsträckningen mellan RAÄ 137, ett gravfält och RAÄ 278, Himna medeltida bytomt. Båda ligger i Vårdsbergs socken.

Ledningen var planerad att dras direkt om den befintliga vägen och invid ett äldre kabelschakt.

Närheten till fornlämning, främst Himna bys medeltida bytomt gjorde att arbetet planerades stå under antikvarisk kontroll i form av schaktövervakning.

Figur 5. Ledningen följde grusvägen från ställverket i bakgrunden via RAÄ 182 (där grusvägen kröker) och upp till område 2 där bilden är tagen. Foto Olle Hörfors 2010.

Figur 6. Område 3 markerat på digitala Fastighetskartan. Högspänningskabeln markerad med blått. Skala 1:10 000.

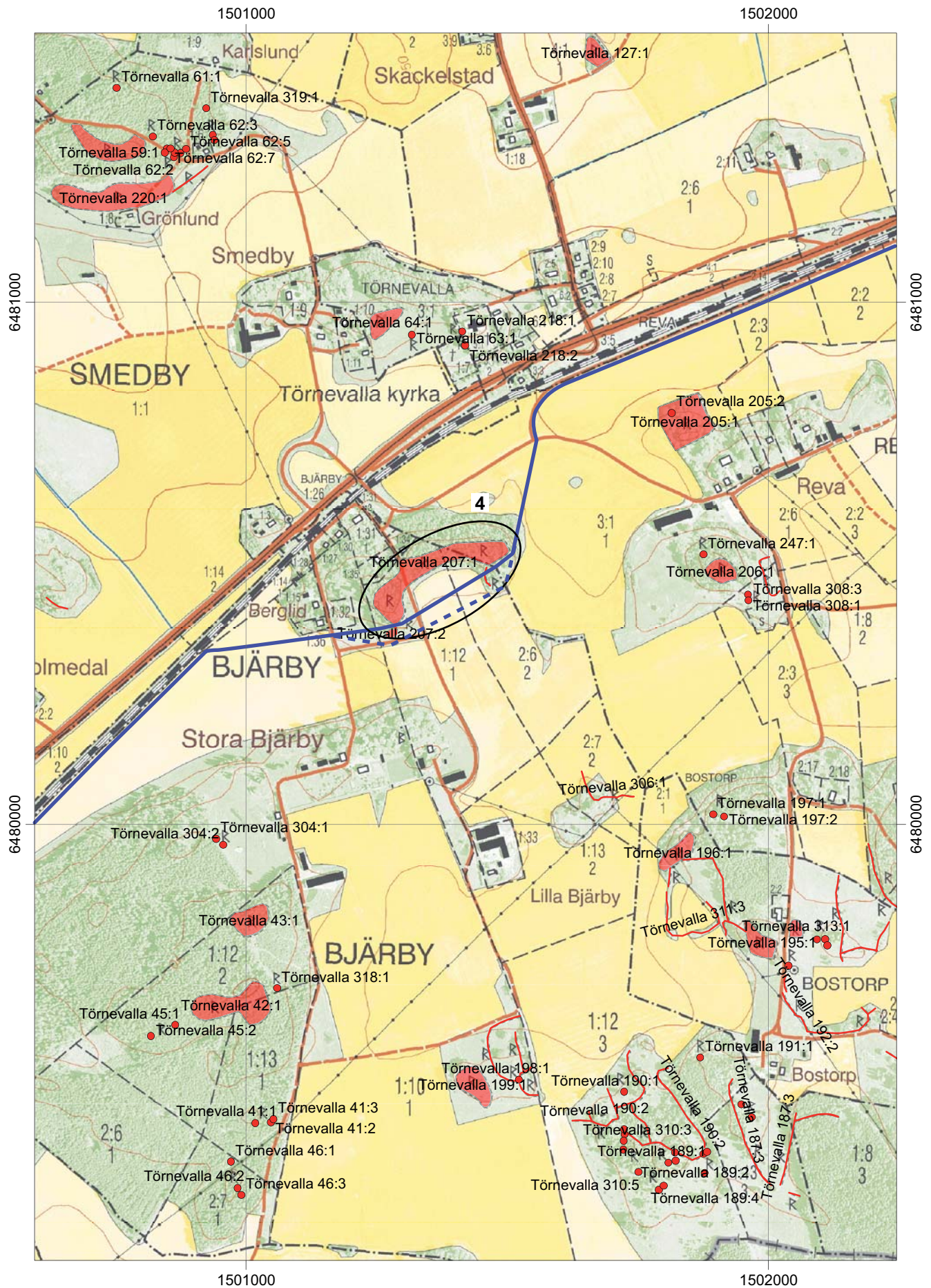
Område 3

I östra utkanten av Lingshems samhälle var ledningen planerad att dras väster och sydväst om RAÄ 34, Törnevalla sn, som består av två stensättningar. Sydväst om dessa finns ett område som utpekats som ett möjligt boplatssläge i samband med en arkeologisk utredning etapp 1 1993 (L Z Larsson 1993b).

Närheten till RAÄ 34 samt att ledningen var tänkt att passera genom vad som vid tidigare utredning utpekats som ett lämpligt boplatssläge gjorde att en antikvarisk kontroll i form av schaktövervakning ansågs nödvändig.

Figur 7. Översikt över område 3. Foto Olle Hörfors, ÖLM 2010.

Figur 8. Område 4 markerat på digitala Fastighetskartan. Högspänningskabeln markerad med blått. Den nya kabelsträckningen streckad. Skala 1:10 000.
Skala 1:10 000

Område 4

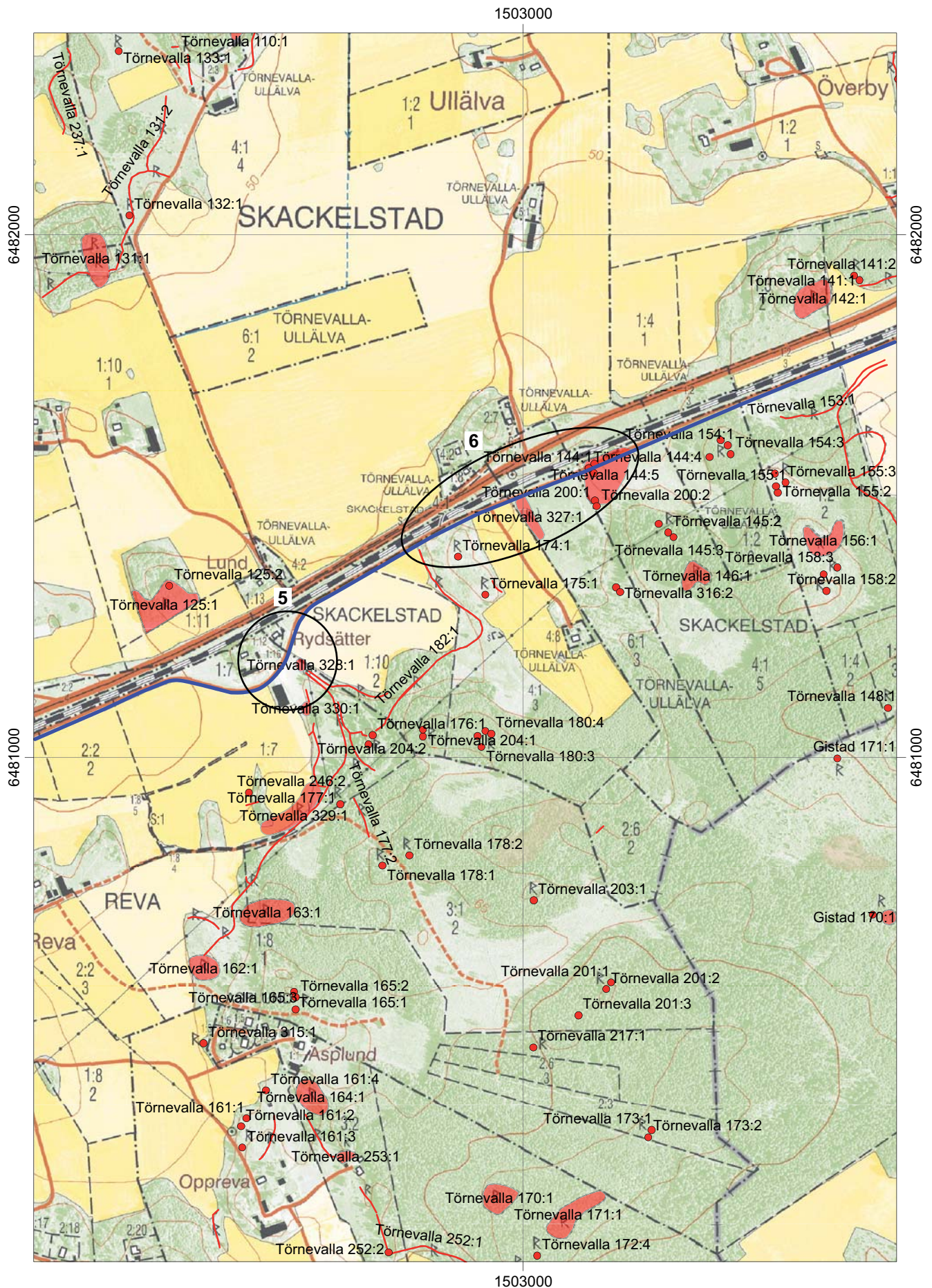
Den planerade sträckningen på högspänningskabeln löpte här i södra utkanten av gravfältet RAÄ 207:1, Törnevalla sn. Detta gravfält innehåller 70 registrerade gravar i form av högar och stensättningar samt äldre hägnadsrester. I sydväst respektive sydöst ansluter RAÄ 207:2 som innehåller lämningar av osäker karaktär och RAÄ 207:3 som består av hägnads-

rester eller stensträngar. Ledningen skulle därmed löpa mellan huvudgravfältet och de båda satelliterna. Detta bedömdes som olämpligt och sträckan kom därför att flyttas söderut.

Även på den nya sträckningen bedömdes en antikvarisk kontroll i form av schaktövervakning vara nödvändig.

Figur 9. Gravfältet RAÄ 207. Schaktet löpte över fältet som syns i bildens högerkant. Foto Olle Hörfors, ÖLM 2010.

Figur 10. Område 5 och 6 markerat på digitala Fastighetskartan. Högspänningskabeln markerad med blått. Skala 1:10 000

Område 5

Område 5 var beläget söder om fastigheten Rydsätter. Här fanns i anslutning till den planerade högspänningsledningen två boplatser framkomna i samband med en arkeologisk utredning 1988 (Nydolf 1988a och 1988b). De är inregistrerade som RAÄ 328 och 330, Törnevalla sn. Den planerade ledningssträckningen låg också direkt norr om RAÄ 182, Törnevalla socken, ett stensträngssystem.

Närheten till framförallt RAÄ 328 gjorde att en besiktning i samband med arbetet bedömdes vara nödvändig.

Område 6

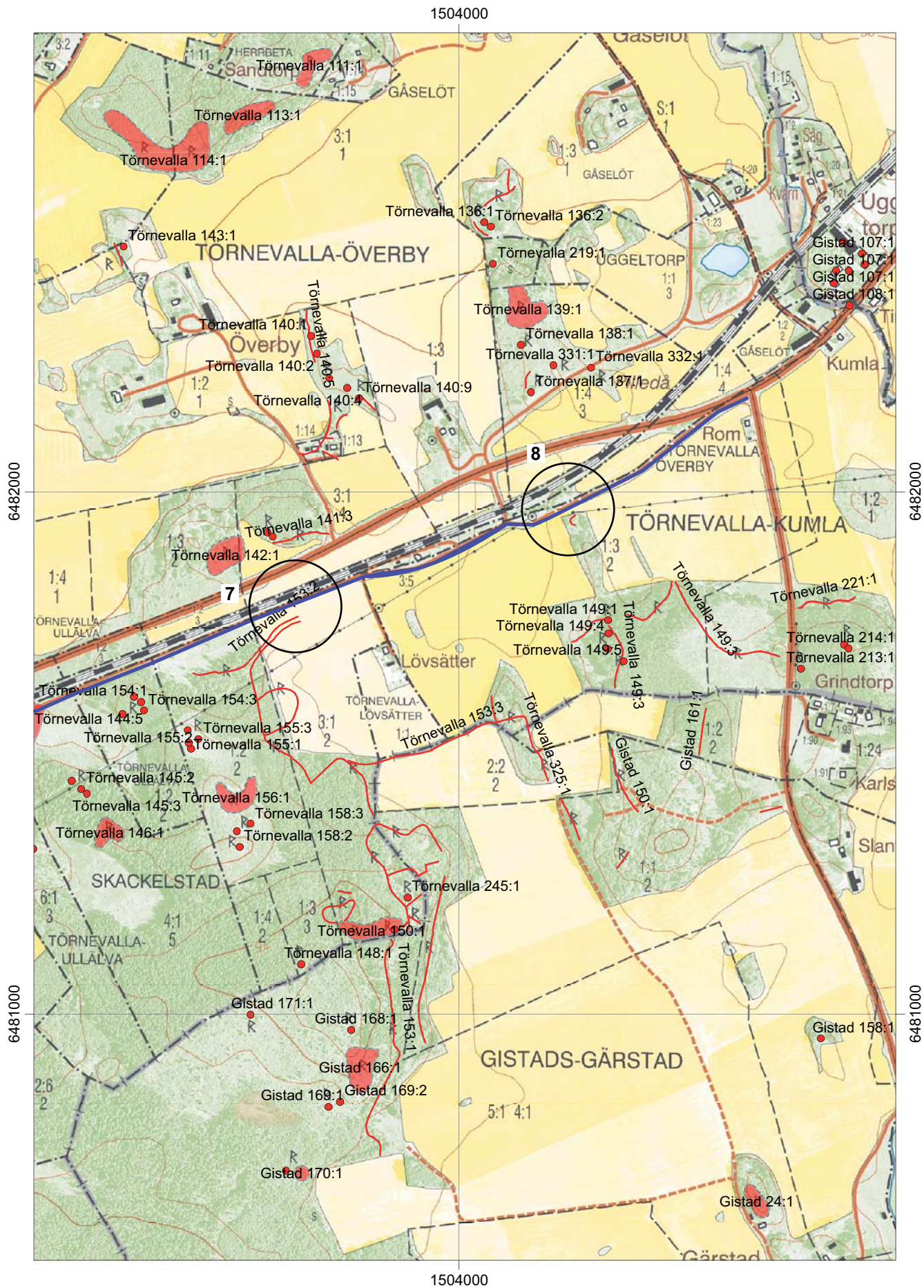
I området mellan Rydsätter och Lövsätter löper stam-

banan och den tänkta högspänningsledningen tätt norr om ett flertal fornlämningar, samtliga belägna i Törnevalla sn. De aktuella fornlämningarna har slagits samman till område 6. Från väster finns här RAÄ 175 som utgör den nordligaste armen av ett stensträngssystem, därefter RAÄ 174, en ensamliggande stensättning, RAÄ 327, en boplatz, RAÄ 200, en ensamliggande stensättning, RAÄ 144, en ensamliggande stensättning omgiven av diffusa boplatzlämningar samt RAÄ 154 som består av två stensättningar.

Då den tänkta ledningsdragningen i ett flertal fall ligger mycket nära fornlämningar som alla sannolikt skadats i samband med byggandet av stambanan ansågs en antikvarisk kontroll i form av schaktövervakning vara nödvändig.

Figur 11. Översikt över område 5 och 6. Foto Olle Hörfors, ÖLM 2010.

Figur 10. Område 7 och 8 markerat på digitala Fastighetskartan. Högspänningskabeln markerad med blått. Skala 1:10 000

Område 7

Område 7 var beläget strax väster om Lövsätter. Här var ledningen planerad att ligga strax norr om RAÄ 153, Törnevalla sn, ett stensträngssystem som på den aktuella platsen bildar en fägata.

Här ansågs en besiktning i samband med schaktningsarbetena vara nödvändig.

Område 8

Området var beläget öster om Lövsätter. Här var ledningen tänkt att läggas i en åker norr om RAÄ 317, Törnevalla sn, som består av en kort sträcka av en möjlig stensträng.

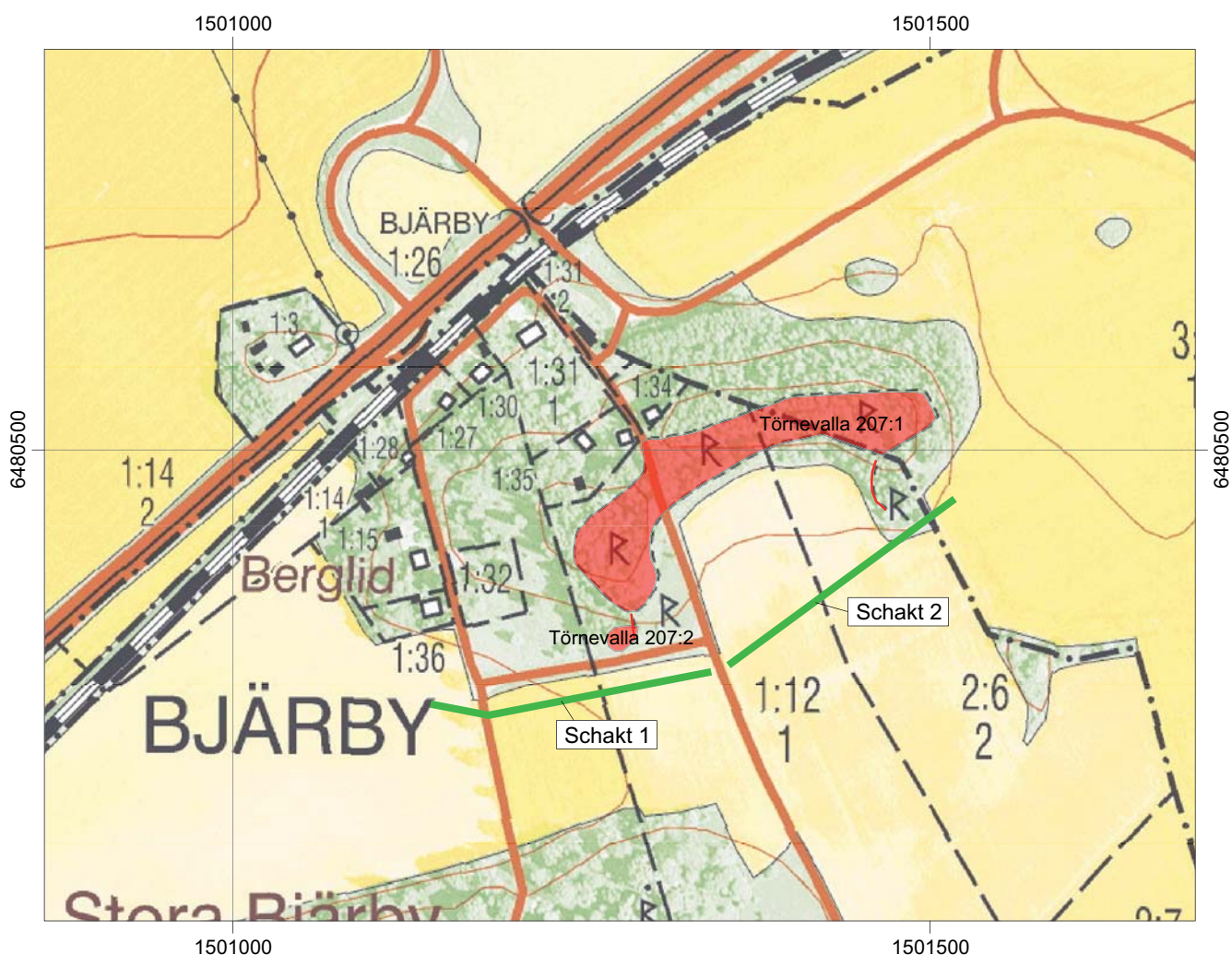
Även här ansågs en besiktning i samband med schaktningsarbetena vara nödvändig.

Resultat och tolkning

Trots närheten till ett flertal forn lämningar på samtliga ovan beskrivna lokaler var det bara i område 4

som det framkom lämningar av arkeologiskt intresse. Detta berodde i huvudsak på att större delen av schaktsträckan kunde grävas i kanten på de mindre lokala grusvägar som längs stora delar av sträckan följer stambanan.

I område 4 undersöktes och dokumenterades ett 300 m långt och 0,6 m brett schakt (blå markering på kartan nedan) söder om den 1993 anlagda nya anslutningsvägen till Stora Bjärby (grön markering på kartan nedan). Väster om den blå markeringen drogs kabeln ned i marken med en kabeldragare. På östra sidan om vägen mellan Bjärby trafikplats och Lilla Bjärby grävdes fyra sökschakt med en längd av 6 m vardera och 0,6 m bredd fram till en punkt direkt söder om RAÄ 207:3 (sträckan har rosa markering på kartan nedan). Undersökningen genomfördes av Marie Skoglund (numera Ohlsén) som förutom fältdokumentationen också författat en tillfällig handskriven rapport (Skoglund i Östergötlands läns museums arkiv).

Figur 11. Översikt över det undersökta området söder om RAÄ 207. Schaktsträcka 1 undersöktes i sin helhet medan det längs schaktsträcka 2 upptogs sökschakt. Parallellt med schakt 1 löper den 1993 anlagda vägen. Skala 1:5 000

En anläggning, A 1, påträffades redan väster om den allé som löper mellan Stora Bjärby och Berglid (vägen längst västerut på kartan ovan.) A 1 var en mörkfärgning innehållande enstaka kolsplint. Övriga anläggningar framkom mellan 10 och 165 m öster om samma allé.

Den 6,8 m breda vägen i allén genomgrävdes också under antikvarisk kontroll vid detta tillfälle. Här observerades mot den nuvarande vägbanans östra kant en äldre vägbanan vilken visade sig som ett grått kompakt lager med en mäktighet av 0,18-0,20 m och belägen ca 0,30 m under nuvarande grusväg. Plan och profil upprättades över vägen.

På ett parti av schaktet beläget 2,3 till 3,3 m öster om allén framkom stenbumlingar utan synbar ordning. De låg på ett djup av 0,20 m under marknivå

och fortsatte till ett djup av 0,7 m under samma marknivå. Området tolkades som stört i sen tid.

Från och med en punkt belägen nio m öster om allén framkom boplatssindikerande anläggningar. De sex anläggningarna var glest spridda på en över 100 m lång sträcka fram till en plats 110 m öster om allén. De bestod av tre stolphål och lika många mörkfärgningar. Samtliga anläggningar var skadade av plöjning och därmed grunda i profil. Anläggningarna kan sättas i samband med de boplatsslämningar som framkom vid den arkeologiska utredning som utfördes inför anläggandet av den nya förbindelsevägen till Stora Bjärby 1993 (Skjöldebrandt 1993).

Dessa lämningar har sedan givits fornlämningsnummer RAÄ 207:2. Det i denna rapport presenterade resultatet bör innebära att denna fornlämning utö-

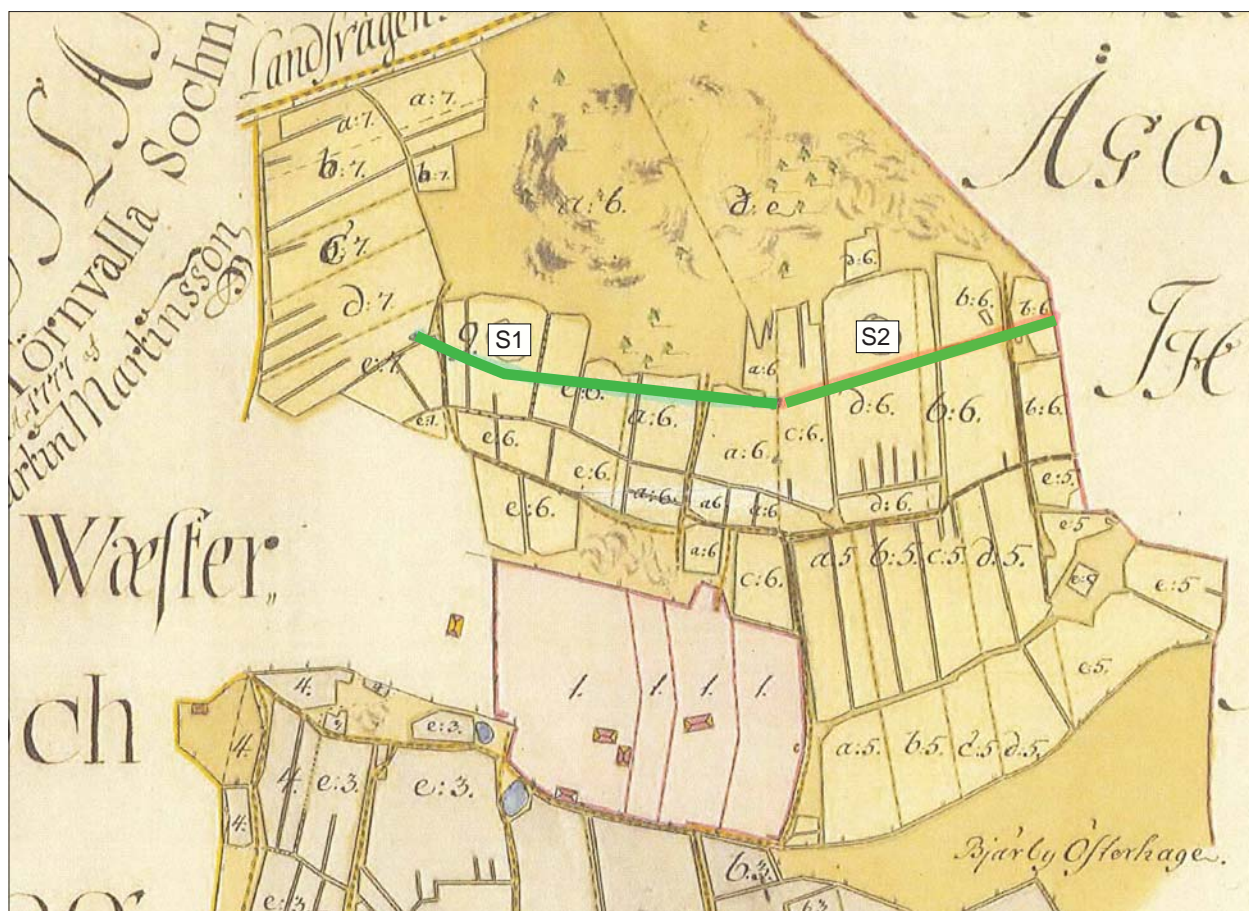
Figur 12. Den 1993 nyanlagda vägen till Stora Bjärby sedd från öster. Schaktet löpte till vänster om vägen, gravfältet RAÄ 207:1 med dess utlöpare RAÄ 207:2 till höger om vägen. I bakgrunden syns den allé som användes som utgångspunkt för inmätningen av de framkomna anläggningarna. Bilden är tagen från korsningen med vägen från Bjärbykorset till Lilla Bjärby. Foto Olle Hörfors 2010.

kas söderut så att de nu aktuella lämningarna också kan tas med.

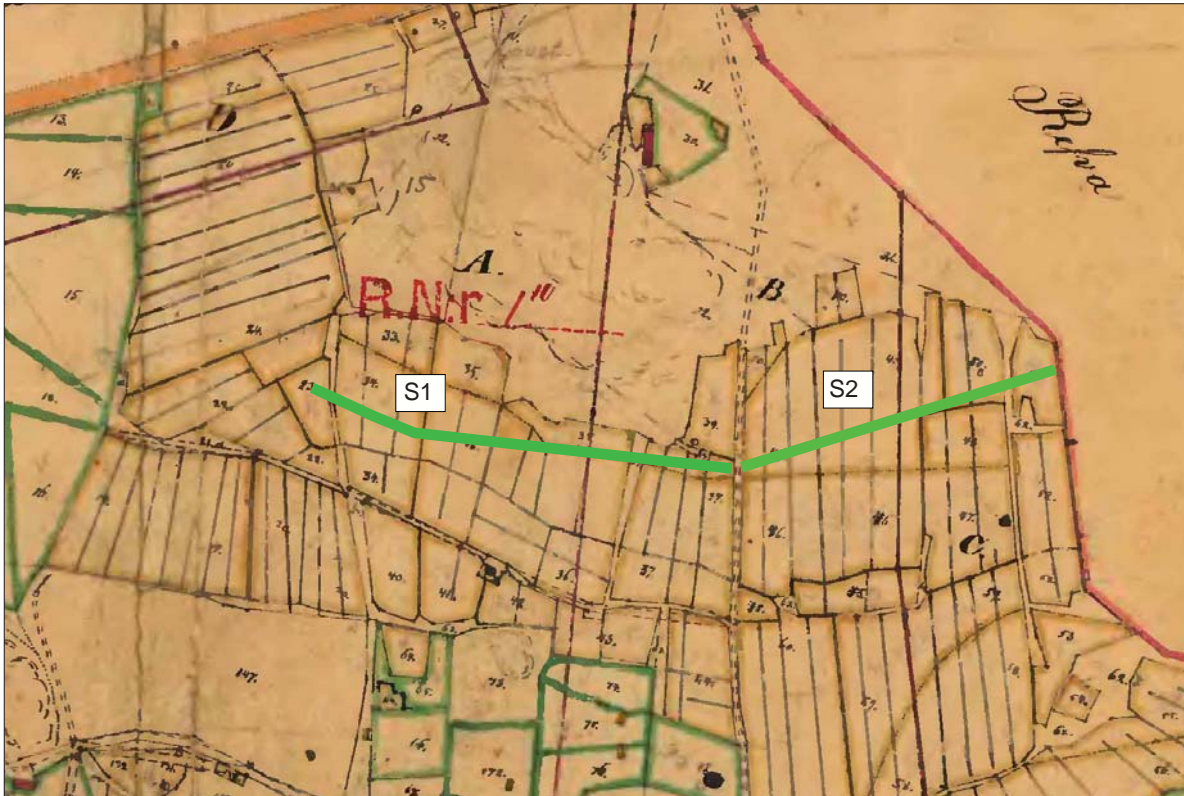
I östra delen av schaktet, mellan 116 och 165 m öster om allén framkom sex nordsydligt löpande stenfyllda diken, A7-A12. De kan tolkas som rester efter en äldre parcellindelning av den aktuella åkern. Denna indelning finns avritad på storskifteskartan över Bjärby (Martinsson 1777 och 1778 akt nr D119-2:1 respektive 05-tör-24). På Laga skifteskartan som upprättades över byn 1842 (von Konow 1842 akt 05-tör-50) syns hur dessa äldre parceller slås ihop till större åkrar, varvid de äldre gräsmarkeringarna i form av diken och gärdesgårdar läggs igen och plöjs över, varvid stendiken av den aktuella typen bör ha uppkommit.

Även grusvägen mellan Bjärby trafikplats och Lilla Bjärby grävdes igenom under schaktkontroll. Denna väg saknas ännu på storskifteskartan från 1777/1778 (Martinsson 1777 och 1778 akt nr D119-2:1 respektive 05-tör-24). Den finns dock angiven på Laga skifteskartan från 1842 (von Konow 1842 akt nr 05-tör-50) och bör ha anlagts någon gång mellan dessa årtal. Sannolikt i samband med att Lilla Bjärby just vid detta tillfälle flyttades ut från den ursprungliga bytomten, där Stora Bjärby ännu ligger kvar.

Öster om sistnämnda grusväg grävdes fyra sex m långa och 0,7 m breda provschakt, med ett mellanrum på 12 m. Ett uppehåll gjordes för att undvika en elka-belsträckning varför det fjärde schaktet upptogs först 55 m öster om det tredje. Ingenting av arkeologiskt intresse framkom i något av dessa schakt.

Figur 13. Utsnitt ur storskifteskarta över Bjärby från 1777 (akt nr D119-2:1). Schakten vid område 4 inlagda (se fig 11). Planen visar hur schaktet på flera ställen skär äldre parcellgränser.

Figur 14 Utsnitt ur Laga skifteskartan från 1842 (von Konov 1842, akt nr 05-tör-50) Schaktsträckningen vid område 4 inlagd.

Referenser

- Borna H. 1989. Reva 1:8 samt Ullälva 6:1 m.fl. Antikvarisk kontroll. Reva 1:8 samt Ullälva 6:1 m.fl. Törnevalla sn. Östergötland. Rapport RAÄ 1989.
- Larsson L Z. 1993a. Himna. Arkeologisk utredning etapp 1. Himna. Väg 757. Vårdsbergs och Törnevalla socknar. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV-Linköping 1993.
- Larsson L Z. 1993b. Linghem. Arkeologisk utredning etapp 1. Linghem. Vårdsbergs och Törnevalla socknar. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV-Linköping 1993.
- Nydolf N G. 1988a. Reva 1:8. Rapport. Reva 1:8. Törnevalla sn. Östergötland. Rapport RAÄ 1988.
- Nydolf N G. 1988b. Reva 1:8, 3:1 och Ullälva 1:2, 6:1. Rapport. Reva 1:8, 3:1 och Ullälva 1:2, 6:1. Törnevalla sn. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport RAÄ 1988.
- Schönbeck M. 2006. Stolpbyten i socknarna Askeby, Törnevalla och Vårdsberg. Arkeologisk förundersökning. Askeby, Törnevalla och Vårdsbergs socknar. Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport ÖLM 2006:90
- Skjöldebrand M. 1993. Bjärby. Arkeologisk utredning. Östergötland Törnevalla socken. Linköpings kommun. Bjärby 1:10 och 1:12. Fornlämning 207. Rapport UV-Linköping 1993.
- Österström K. 2001. Stora Bjärby. Förundersökning. Stora Bjärby. Törnevalla socken. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV-Öst 2001:58.
- Handlingar i Östergötlands läns museums arkiv
Skoglund Marie Stora Bjärby, Törnevalla, handskrivnen preliminär rapport.
- Kartor ur lantmäteristyrelsens arkiv
D119-2:1. Storskifte 1777 Bjärby, Törnevalla socken upprättad av Martin Martinsson
- Kartur ur lantmäterimyndighetens arkiv i Linköping
05-tör-24, Storskifte 1778 Bjärby, Törnevalla socken, upprättad av Martin Martinsson
05-tör-36, Storskifte 1780 Bjärby, Törnevalla socken, upprättad av S Bergstrand
05-tör-50, Laga skifte 1842 Bjärby, Törnevalla socken, upprättad av B von Konow

Tekniska uppgifter

Område	Linghem-Gistad
Fastighetsbeteckning	Div fastigheter
Socken	Vårdsberg, Rystad, Törnevalla och Gistad
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 137, 198 ,278 och 282 Vårdsbergs sn och RAÄ 34, 144, 153, 154, 174, 182, 200, 207, 217,227, 228 och 330 Törnevalla socken 8F5j, 8F6j, 8G5a, 8G6a, 8G6b.
Ekonomiska kartans blad	X6478416-6482180 Y1497911-1504540
Koordinater	RT 90 2,5 gon V
Koordinatsystem	
Typ av undersökning form av schaktövervakning	Arkeologisk utredning och förundersökning i
Länsstyrelsens dnr	220-13002-95
Länsstyrelsens handläggare	Jan Eriksson
Beslut	1995-05-09
ÖLM dnr	104/96
Kontonr	6134, 6148
Uppdragsgivare	Tekniska Verken i Linköping
Kostnadsansvarig	Tekniska Verken i Linköping
Projektledare	Mattias Schönbeck
Rapportansvarig	Olle Hörfors
Fältarbetstid	1996-05-22 -- 09-03
Fynd	-
Foto filmnr	Digitala bilder
Analyser	-
Grafik	Johan Levin
Renritning	Johan Levin
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2010:115 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

A1

Mörkfärgning som var 1,05x0,3 m stor (i schaktet) och 0,25 m djup med svagt rundad botten. Fyllning av kolinblandad mörk matjord utan inslag av skörbränd sten. Belägen 2,8 m väster om allén norr om Stora Bjärby.

A2

Stolp/käpphål som var 0,2 m i diameter stort och 0,3 m djupt. Fyllning av mörkfärgad jord. Beläget 9,8 m öster om allén,

A3

Mörkfärgning som var 0,25x0,5 m stor (i schaktet) samt endast 0,05 m djup. Fyllning av mörkfärgad jord och skärbränd skärvig sten. Utbredningen var diffus till följd av det ringa djupet. Belägen 15,5 m öst om allén.

A4

Mörkfärgning eller stolphålsrest som var 0,25 m i diameter stor och 0,10 m djup. Fyllningen bestod av mörkare jord. Anläggningen var aningen diffus och osäker till utbredningen. Belägen 27,7 m öst om allén.

A5

Mörkfärgning som var ca 0,9 x 0,4 m stor med aningen osäker utbredning. Anläggningen saknade djup i profil. Fyllning av mörkare jord. Belägen 43,3 m öster om allén.

A6

Stolphål, 0,25 m i diameter stort och skott med 0,05 till 0,2 m stor sten. Anläggningen var 0,7 m djup med spetsad profil.

A7

Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,9 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,35 m djupt med rundad botten. Fyllning av svagt mörkfärgad lera och glest packade 0,1-0,2 m stora stenar. Beläget 116 m öst om allén.

A8

Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,6 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,1 m djupt med rundad botten. Fyllning av svagt mörkfärgad lera och glest packade 0,1-0,2 m stora stenar. Belägen 129 m öst om allén.

A9

Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,45 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,25 m djupt med flat botten. Fyllning av svagt mörkfärgad lera och tätt packade 0,1-0,2 m stora stenar. Belägen 142,9 m öst om allén.

A10

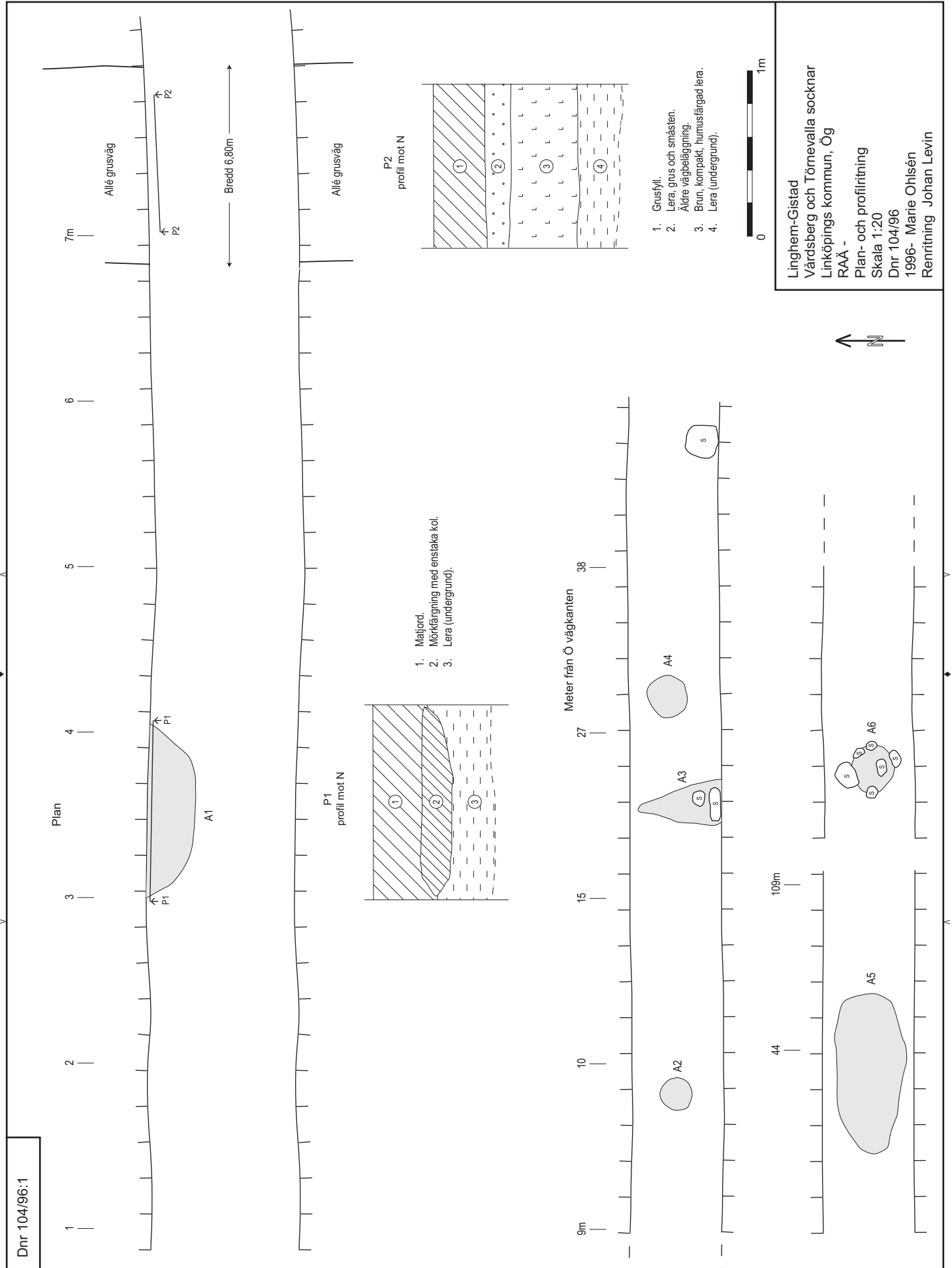
Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,3 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,1 m djupt med rundad botten. Består av ett lager 0,1-0,4 m stora stenar i svagt färgad lera. Belägen 152,6 m öst om allén.

A11

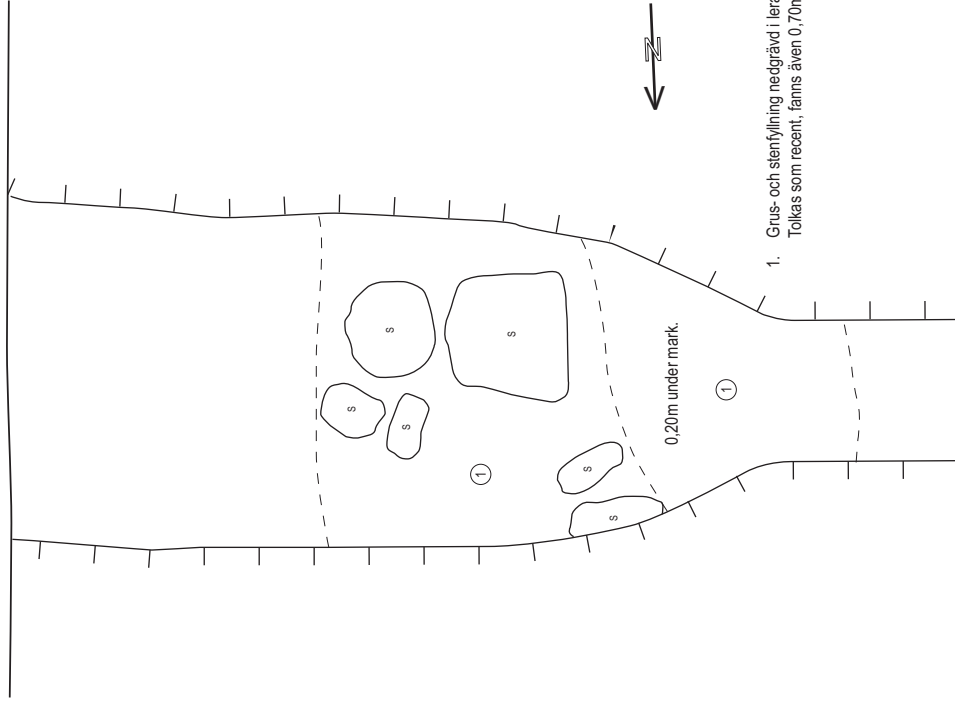
Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,7 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,35 m djupt med rundad botten. Grusig fyllning och glest packade 0,1-0,4 m stora stenar. Belägen 154,3 m öst om allén.

A12

Stenfyllt dike i nordsydlig riktning. 0,8 x 0,6 m stort (i schaktet). 0,35 m djupt med rundad botten. Fyllning av svagt mörkfärgad lera och glest packade 0,1-0,4 m stora stenar. Belägen 160,2 m öst om allén.

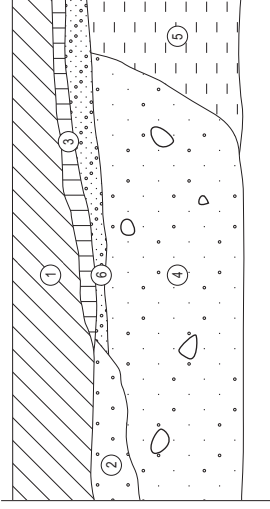

Grusväg

Östra vägkorset
profil mot N

Vägren

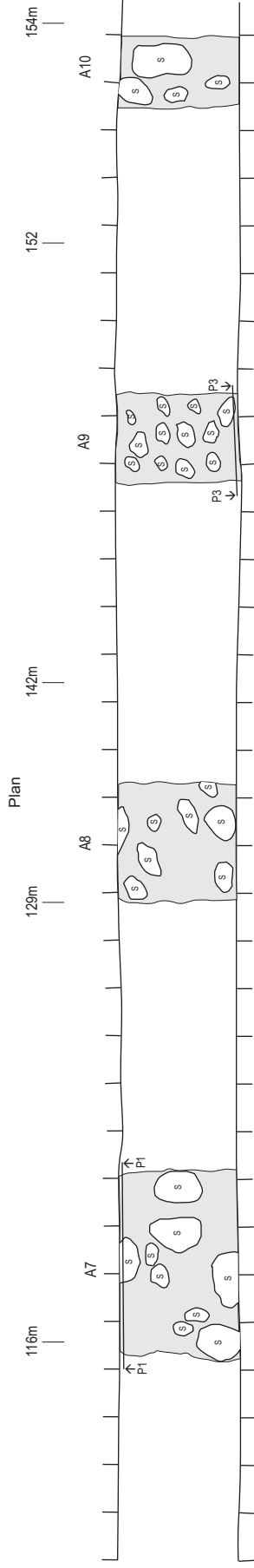

1. Grusfyll.
2. Gråaktigt, grusigt lager. Dike?
3. Brunt, grusigt lager. Vägbeläggning.
4. Sandigt, grusigt, lerigt lager med enstaka större stenar.
5. Lera (undergrund).
6. Grusfyll.

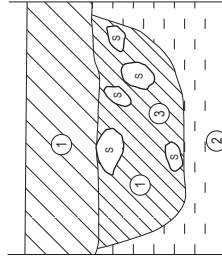

Lingham-Gistad
Vårdsberg och Törnevalla socknar
Linköpings kommun, Ög
RAA -
Plan- och profilritning
Skala 1:20
Dnr 104/96
1996- Marie Ohlsén
Renritning Johan Levin

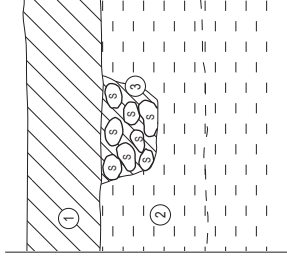

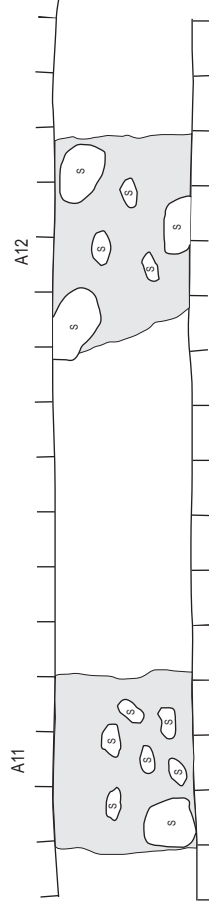
P1
profil mot N

P2
profil mot S

160m

Linghem-Gistad
Vårdsberg och Törnevalla socknar
Linköpings kommun, Ög
RAÅ -
Plan- och profilritning
Skala 1:20
Dnr 104/96
1996- Marie Ohlsén
Renritning Johan Levin

I samband med nedgrävandet av en högspänningsledning mellan Lingshems och Gistads samhällen i Vårdsbergs och Törnevalla socknar utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning och flera arkeologiska förundersökningar i form av antikvariska kontroller.

Utredningen visade att det på åtta platser fanns risk att fornlämning skulle kunna beröras av arbetet och rekommenderade att en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll skulle genomföras i fem fall och fältbesiktningar utföras vid tre tillfällen.

Endast i ett fall, område 4, framkom lämningar av arkeologiskt intresse. Söder om RAÄ 207, ett större järnåldersgravfält där också tidigare boplatzlämningar påträffats, framkom sammantaget 12 anläggningar. Av dessa var hälften mörkfärgningar och stolphål som kunde förknippas med det strax norr om sträckningen belägna gravfältet. Sex anläggningar tolkades som stendiken, igenfyllda markeringar av äldre parcellindelning av åkermarken, delvis möjlig att spåra på äldre lantmäterikartor.